

Ötven sor

Biblia és kalendárium. Ez a két könyv alkotta még évtizedekkel ezelőtt is a falusiak „könyvtárát”. Egy múlt század közepén készült öreg, bőrkötéses példányt én is örököltem őseimtől. S hogy nem csupán szent könyvként forgatták, hanem családi események foglalata is volt, íme néhány bejegyzés: „Kis Sándor ezt a bibliát vette 1866. márczius 1. napján. Vette 1. ft. 30 kr. Kis Sándor született 1844 pünkösdi napján, Kis Sándor megházasodott 1866. F. Nagy Lídia született 1846-ik évben, id. Kis Sándor született 1809. Kovács Sára 1816...” és így tovább, életről, halálról. Ezt az örökséget most lapoztam fel, amikor a Parasztbiblia

alulnézeti világlépe

bontakozott ki előttem. Igen, a könyvhét egyik slágerkiadványáról van szó, Lammel Anna és Nagy Ilona folkloristák gyűjtésének szövegfüzetéről. Arról a könyvről, amely egy sorozat darabjaként is fölfogható.

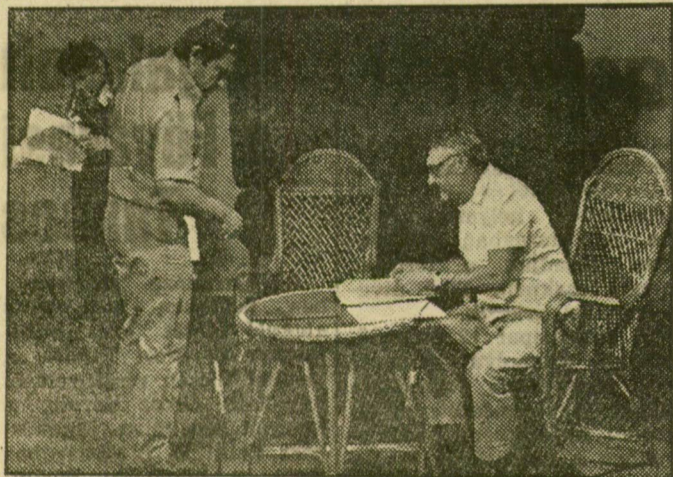
A Vizsolyi Biblia hasonmáskiadásának népszerűsége és a Jordánszky kódex impozáns újrakiadása azt az érdeklődést és igényt elégíti ki, mely a kultúrhistóriai, művelődéstörténeti és irodalmi mű iránt az utóbbi időben megéledt. Ez sem lehet véletlen, hiszen sokan emlékezhetünk, hogy az ötvenes-hatvanas években még a középiskolák történelem- és irodalomóráiról is számúzták, s értetlenül álltunk Illés szekere, Mózes kőtáblái, Salome táncá előtt. Szerencsére időben ráeszméltünk, hogy irodalom, történelem, művészet- és művelődéstörténet egyszerűen érthetetlen a biblia — legalább felszínes — ismerete nélkül.

Most a Parasztbibliával különös könyvet vehet kezébe az olvasó. A paraszti optika alulnézeti világertelmezési, világmagyarázó látószöve a bibliai történetek, események és alakok köré rajzolja a hétköznapi élet eseményeit, a faluközösség erkölcsi értékrendjét, a szokások és megfigyelések sokaságát. A két folklorista talán az utolsó pillanatban rögzítette az ósoktól hallott biblikus meséket, vaskos tréfákkal fűszerezett történeteket, a népi furfang színes fordulataiban bővelkedő magyarázatokat. A paraszti képzelet, ha nem is érti, de magyarázza a világ keletkezését, az emberi szokások, tulajdonságok eredetét, az élet értelmét, a cselekedetek helyességét vagy fiamát. A mesélő a mindenkori hallgatóság igényeit is kielégíti, a közösség eseményeivel fűszerezi, saját tapasztalatai szerint alakítja. Így születnek a biblia dobtantódeszkáján profán mitoszok, tenyeres-talpas legendák, fantáziapróbáknak is fölfogható mesék, erkölcsi példázatok.

A kiváló folklor tudós, Erdélyi Zsuzsanna irt bevezetőt a Parasztbiblia elé. Ebben választ keres arra a kérdésre, mi is voltaképpen ez a szövegfüzet. Szerinte „a Biblia néphagyománybeli tükröződése, továbbélése, elburjánzása. Ha úgy tetszik, a népi lélekben-képzeletben szétterülő szellemi arterület, mely valóságos vadvízországként veszi körül a kanonikus és az apokrif irások főfolyamát.” Mint minden népköltészeti alkotás, paraszti bölcsélet, ez is évszázados egyéni és kollektív tapasztalatot sűrít. Korok, egymástól távoli vidékek, szokások, egymást váltó generációk szellemi hordalékai kopírozódnak egymásra — szinte szürrealis kavalkádban, s mégis mindenkor földközébe, munkaközébe, emberközébe. Filozófia ez, hiszen a magyar parasztság világmagyarázatának, világertelmezésének foglalata. Profanizált, meztelbas filozófia.

Tandi Lajos

Műsorajánlat



KESEŔŰ ILONA FESTŐ-MŰVÉS Z TÁRLATA a Bartók Béla művelődési központ termeiben tegnap óta látható. A nagyszabású kiállítás az ünnepi hetek idején, augusztus 20-ig naponta 10-től 18 óráig tekinthető meg. A néznievalók között ajánljuk a Tápéi Házilipari Szövetkezet gyékénytermékeit, Kiszner József kosárfonó munkáit és a Szegedi Házilipari Szövetkezet rongyszönyegeit, melyeket a Juhász Gyula Művelődési Központban mutatnak be — július 28-ig.

A BARCSI GÁBOR ANDOR ÜTTÖRŐSZINPAD vendégeskedik Szegeden: a Vasutas művelődési házban 8-an, hétfőn délelőtti 10 órakor somogyi folklór-összeállítását mutatnak be „Nem anyától lettél, rózsafán ter-

mettél” címmel, valamint Hans Sach-komédiát, a Mennyet járt diák címűt.

A MESELO HAZAK című szegedi tévéprodukcióra hívjuk fel ismételtlen a gyerekek figyelmét: a Kineskes és televíziós különkiadását holnap, vasárnap délelőtti 10 óra 10 perckor az 1-es programon sugározza a televízió. (Képvonk, Balogh László fotója a műsor stúdió-felvétele idején készült, s Péter László irodalomtörténet-szorgatja rajta a saját forgatókönyvét. A regionális adás kedden, a szokott időben, fél hétkor kezdődik, a 2-es programra állítsák a készülékeket. A szegedi stúdió román nyelvű nemzetiségi műsora szerdán jelentkezik, pénteken ismétlik.

Számítás-tudományi konferencia

A Magyar Tudományos Akadémia Számítástudományi Bizottsága, a Neumann János Számítógéptudományi Társaság, valamint az ELTE számítóközpontja szervezésében július 8-ától 10-éig Győrben rendezik meg a IV. magyar számítástudományi konferenciát. A tanácskozást — amelynek a győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola ad otthont — Márta Ferenc akadémikus, az MTA alelnöke nyitja meg. A konferencia — hasonlóan az előző években megrendezett első háromhoz — fontos elméleti számítástechnikai kérdésekkel foglalkozik.

Mintegy száz előadás hangzik majd el. A konferenciára csaknem 250 résztvevőt várnak hazánkból és 18 külföldi országból.

Angol fotókincsek

Az Angol Királyi Fotótársaság legértékesebb alkotásaiból nyílt kiállítás pénteken a Műcsarnokban. A megnyitón jelen volt Peter William Unwin, Nagy-Britannia magyarországi nagykövete.

A királyi fotótársaság 1853-ban alakult, s egyike a legrégebb fotográfiai egyesületeknek. A szervezet kezdetől fogva éves kiállításain mutatta be a tulajdonába került legértékesebb fényképeket. A gyűjtemény ma már több tízezer alkotásból áll. A Műcsarnok kiállításán a legértékesebb kincsek közül mintegy száz fényképet vonultatnak fel, ezek többsége a fényképezés őskorából származik. A legtöbb munka természetesen szigetországbeli fényképészekről származik, de bemutatnak például egy képet Vadás Ernőtől is, amely 1935-ben került a társaság birtokába. Kiállítják a fotóművészet egyik legendás alakjának, Henry Fox Talbotnak néhány munkáját is.

Diákok, diáktanárok

Egyetemre készülődve

Felsőoktatást szerzők nyáron országsszerte a Felvételeket Előkészítő Bizottságok (FEB), több mint ötezer középiskolás fiatalnak. Az oktatómunkát — társadalmi tevékenységként — több száz egyetemj és főiskolai oktató, hallgató végzi.

A JATE bölcsészkar felvételre előkészítő tábora idei főhadiszállása a Móra-kollégium.

Nem volt mindig ilyen könnyű a helyzetünk, mint az idén, amikor végre megfelelő táborehelyen rendezkedhettünk be — mondja Kovácsné Veres Ágnes, a hallgatók — diáktanárok — megbízott vezetője. — A korábbi években kollégiumról kollégiumra vándoroltunk; előfordult, hogy egy időszakon belül többször is költözködtünk. Most minden „összejött”, kellemes a szállás. Ez fontos szempont, hiszen a száznegyven tábortól túlnyomó többsége vidéki. A JATE-menzán étkezőnk, az előadásokat és a szemináriumokat az egyetemen tartjuk. Még „stábszobánk” is van, ahol írógépek és teafőzők társaságában „forraljuk” a másnapi programot, készülünk az órákra, megvitatjuk az áznap történeteket.

— Mióta vesz részt a tábor munkájában?

— Régi motorosnak számított: mióta hallgató vagyok, vagyis négy éve. Azelőtt pedig én is ugyan-

olyan diákként jártam ide, mint akiket most tanítok. Azok a táborosok, akik bekerülnek az egyetemre, legtöbbször visszajárnak „FEB-eszre”.

— Pihenésképpen — a vizsgaidőszak után?

— Ez inkább munka, mint nyári pihenés, diáknak, oktatóknak egyaránt. Minden nap nyolc óráan keresztül töltjük a tudományt a srácok fejébe. Nyolc tantárgyat — hat idegen nyelvet, magyart, történelmet — 5-6 fős csoportokban oktatunk. Délelőtt az egyik, délután a másik választott szak előadásain vesznek részt a diákok. Este pihenünk: moziba megyünk, baráti találkozókat szervezünk más tábortól lakóival. És persze, akinek kedve tartja, olvashat, tanulhat is.

— Az ismeretek közvetítésén kívül milyen szerepe van a FEB-tábornak a felvételi előkészítésében?

— Nagyon fontos, hogy rendszerezzük, súlypontozzuk az áttekinthetetlennek tűnő felvételi anyagot, próbáljuk kiegyenlíteni az előírt és a valóságos vizsgakövetelmények között mutatkozó különbséget. Sokszor meghatározó lehet, hogy itt kiderül, eddigi tudása alapján ki milyen helyet foglal el a startoló mezőnyben. Ezenkívül, lényegesnek tartom, hogy azoknak, akik innen kerülnek az egyetemre, valamelyest valóságosabbá, megfoghatóvá válik az egész egyetemi rend; vi-

lágosabbá, hogy hallgatónak lenni nemcsak kellemes, hanem sokszor fárasztó, vagy kimerítő munka is.

— Hogyan tartják a kapcsolatot a diákokkal két FEB-tábor között?

— Nemcsak nyáron találkoznak, hanem tavasszal is. Sőt, az idén megpróbálkoztunk téli táborral; mivel tapasztalataink kedvezőek, folytatni fogjuk. Év közben pedig levelezünk a középiskolásokkal, azaz gyakorló teszteket juttatunk el nekik, s ha megoldják, mi kijavítva visszaküldjük. Így okulhatnak az elkövetett hibákból. Evente többször úgynevezett „nyílt napokat” tartunk. Ilyenkor az egyetemmel ismerkednek a leendő hallgatók, beülhetnek előadásokra, kérdezhetnek, tájékozódhatnak.

— Jövőre végez; később is jön FEB-táborba?

— Feltétlenül. Elményt, tapasztalatot jelent nekem ez a munka. Megtanultam, hogyan kell kérdezni, magyarázni, egyáltalán, kiállni a gyerekek elé. Biztos vagyok benne, hogy így nem okoz majd gondot jövőre a szakmai gyakorlat, s később az igazi tanítás sem. Most is van közöttünk olyan, aki éveivel ezelőtt végzett, s itt van. A „megrögzött” FEB-esek egyébként külön KISZ-alapszervezetbe tömörültek. Nincs egy hónapja, hogy munkánkért megkaptuk a KISZ KB Dícsérő Oklevelét...

Varju Erika

Kevesebb lehetőség

Pályakezdek elhelyezkedése

Az idén több mint 120 ezer fiatal vállalt első ízben munkát azok közül, akik az általános iskolák, illetve a közép- és a felsőfokú oktatási intézmények végzős diákjai voltak. Az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal felmérése szerint elhelyezkedési lehetőségeik az elmúlt évekhez képest összeségében valamelyest szűkültek: a múlt évinél mintegy 7 százalékkal kevesebb állás várja a végzősöket. Az idén mintegy 25 ezer fiatal nem folytatta tanul-

mányait az általános iskolák befejeztével. A számukra felajánlott álláshelyek száma 28-29 ezer. Legtöbbször az ipari üzemekbe várják.

Az idén csaknem 48 ezer ifjú szakmunkás áll munkába, számukra 62 ezer állást jelentettek be a vállalatok. Lekeresettebbek a vágárok, az esztergályosok és a hegesztők, a szolgáltató és a kereskedelmi ágazatokban azonban már nehezebben tudnak szakmájukban elhelyezkedni a vég-

zősök. A szakiskolából kikerült fiatalok közül a gyors- és gépirók viszonylag könnyen juthatnak megfelelő munkához. Az ápolónők iránti igény pedig szinte kivétel nélkül mindenütt meghaladja a végzősök számát.

A volt szakközépiskolások közül mintegy 13 ezren kiállnak munkaviszonyba lépni. A vízügyi, a nyomdaipari és az útépitési szakmákban néhány megyében — általában az iskolák székhelyén — nagy a túlkínálat, másutt viszont jelentős a hiány ezekből a szakemberekből. Változatlanul divatszakra az autószerelőké,

A gimnáziumot végzettek kilátásai különösen kedvezőtlenek, amennyiben az irodai munkához ragaszkodnak: a vállalatok, intézmények bejelentései alapján alig egyharmaduk számíthat eredeti elképzelésének megfelelő munkakörre. Általában romlottak a nők munkavállalási esélyei.

A felsőoktatási intézmények nappali tagozatain csaknem 14 ezer hallgató fejezte be az idén tanulmányait. Munkavállalási lehetőségeik az elmúlt évekhez képest alig változtak. Továbbra is kapósak a műszakiak, Keresettek a fiatal közgazdászok, míg a jogászok számára az elmúlt évekhez hasonlóan most is kevesebb pályázatot írtak ki, mint ahányan végeztek. A természettudományi karokon — a térképész szakot kivéve — tavalyhoz képest javultak a fiatalok munkavállalási esélyei. Változatlanul nehezen találnak viszont érdeklődésüknek megfelelő munkakört a könyvtárosok, a népművelők és a muzeológusok. A történészek, a speciális nyelvészek és a szociológusok közül a többség minden bizonnyal végzettségétől eltérő pályára kényszerül. Orvosokra és pedagógusokra főként vidéken lenne szükség nagyobb számban.

A júliusi Tiszatáj

Illyés Gyula Emlék-bánya című kiadatlan írása az író József Attilával való kapcsolatának némely mozzanatát eleveníti meg. Az 1973-ban írt esszéremédek földidezik az első személyes találkozást, a „gyermekien tiszta mosolyú költő” alakját, kiszolgáltatottságát. Emlékezik Illyés az avangárdra, s arra, hogy a húszas évek végén József Attila költészetében az akkori „bokabéni” izmusoknak már semmi nyomuk. Miként alakult ki a költő körül az a „gubancsapda”, amely azután tragédiájába is belejárt? „A nagykorúsága küszöbén álló költőt a világ afféle Naturburschként kezelte; változatlanul a csodagyermek villámlásait honorálta benne akkor is, amidőn a férfikori teljesítmény csodáira figyelhetett volna” — írja Illyés. Fekete Gyula Tengercepp című aforizmagyűjteményének néhány darabját idézzük: „Úgy bizony: »A fiataloság a jövő!« Csak várja ki, övé lesz a jelen is. Legkésőbb, mire megvénül.” „Szatónak is rossz az olyan, aki minden értékét kirakatban szereti mutogatni. Kivált, ha minden értéke el is fér a kirakatban.” „Sohasem a célszalag

a cél.” Fekete Gyula „gondolati futamai” ezúttal — többek között — a fiataloság és az értékrend fogalomköréhez kapcsolódnak.

A júliusi szám költői között Csóóri Sándort, Agh Istvánt, Kálnoky Lászlót, Petri Csathó Ferencet, Szepesi Attilát, Nagy Gáspárt és Serfőző Simont találjuk. Itt olvashatjuk Vecsernyés Imre Petri Ferencel készített beszélgetését is „A kötet a végső szövegek ügye” címmel. Az interjú apropóját az adja, hogy öt évvel ezelőtt jelent meg a Gazdátlan hajók című antológia, melynek Petri is szerzője volt.

„Falulakó koromban annyit hallottam róla, mint katona a kávéról, cigány az oltári szentségről. Tokaji bornak az üres üvegét sem láttuk. De azért vidáman lehetett olyan polgára a falunak, aki hallhatta köhögni azt a valakit, aki látott tokaji bort ivó embert.” — kezdi Tóth Béla, s természetesen Tiszajárásának most Tokaj az állomáshelye. A Tanulmányi rovatban Csetri Lajos Kazinczy és a nyelvújítás címmel a neológia és ortológia harcának — tankönyveinkből is jól ismert — legendáját cáfolja: „... nálunk, nyelvünk

fejlesztése szükségességének általánosan elismert korszakában néhány bornírt grammatikus kivételével az ortológiának nem is volt tábor, s így Kazinczy, programjának belső ellentmondásaival tulajdonképpen a nyelvújítás különböző tendenciái között robbantotta ki a nyelvújítási harcot; így aztán nem is nevezhetett másokat ortológusoknak, mint a másfajta programmal fellépő neológusokat.” T. Bíró Zoltán Kőlcsey eszmeipolitikai útját megrajzoló nagy tanulmányának második részét is most közli a Tiszatáj.

Veres Péter 1949-53-as Olvasónaplóját Pomogáts Béla mutatja be a Kritika rovatban. Serfőző Simon összegyűjtött versei Márkus Bélának adtak jó alkalmat a költői pálya értékelésére. Kalász László és Bella István válogatott verseiről Vasy Géza, illetve Monostori Imre tollából jelent meg bírálat. Vita Zsigmond művelődéstörténeti írásait Imre Mihály ismerteti.

A folyóirat júliusi számát Salló István munkái illusztrálják. A hét eszterendővel ezelőtti Csikszeredából Tatabányára költözött szobrászművészt Kovács Gergelyné mutatja be.